

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 4 września 2025 r. (*)

Odesłanie prejudycjalne – Państwo prawne – Niezawisłość sędziowska – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Skuteczna ochrona prawna w dziedzinach objętych prawem Unii – Uregulowania i orzecznictwo krajowe zakazujące kwestionowania przez sądy krajowe umocowania sądów oraz organów konstytucyjnych lub ustalania lub oceny zgodności z prawem powołania sędziów zasiadających w tych organach – Badanie przez sąd niższej instancji poszanowania przez sąd wyższej instancji wymogów dotyczących zapewnienia niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (Polska) – Organ niebędący niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy – Pierwszeństwo prawa Unii – Możliwość uznania orzeczenia sądowego za niebyłe

W sprawie C-225/22

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Apelacyjny w Krakowie (Polska) postanowieniem z dnia 21 marca 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 31 marca 2022 r., w postępowaniu:

„R” S.A.

przeciwko

AW „T” sp. z o.o.,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: I. Jarukaitis (sprawozdawca), prezes izby, K. Lenaerts, prezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego czwartej izby, A. Arabadjiev, M. Condinanzi i R. Frendo, sędziowie,

rzecznik generalny: D. Spielmann,

sekretarz: M. Siekierzyńska, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 9 stycznia 2025 r., rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu „R” S.A. – T. Michalik, radca prawny, i M. Sobczak, adwokat,
- w imieniu AW „T” sp. z o.o. – M. du Vall, adwokat, i E. Nowińska, radca prawny,
- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, M. Rzotkiewicz, M. Taborowski i S. Żyrek, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu duńskiego – J.F. Kronborg i V. Pasternak Jørgensen, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K. Bulterman i C.S. Schillemans, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – K. Herrmann i P.J.O. Van Nuffel, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 10 kwietnia 2025 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 2, art. 4 ust. 3, art. 6 ust. 3 i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 267 TFUE, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”) oraz zasady pierwszeństwa prawa Unii.
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy „R” S.A. a AW „T” sp. z o.o. w przedmiocie uchylecia przez Sąd Najwyższy (Polska), w następstwie skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego (Polska), wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie (Polska), którym prawomocnie orzeczono w przedmiocie tego sporu, i przekazania sprawy temu ostatniemu sądowi do ponownego rozpoznania.

Ramy prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

- 3 Artykuł 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (zwanej dalej „Konstytucją”) stanowi:

„Sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony”.

Prawo o ustroju sądów powszechnych

- 4 Artykuł 42a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2001 r., nr 98, poz. 1070), zmienionej ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 190), która weszła w życie w dniu 14 lutego 2020 r. (zwanej dalej „ustawą – Prawo o ustroju sądów powszechnych” lub „p.u.s.p.”), przewiduje:

„§ 1. W ramach działalności sądów lub organów sądów niedopuszczalne jest kwestionowanie umocowania [sądów], konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa.

§ 2. Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez sąd powszechny lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości”.

- 5 Artykuł 107 § 1 p.u.s.p. brzmi następująco:

„Sędzia odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe (dyscyplinarne), w tym za:

- 1) oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa;
- 2) działania lub zaniechania mogące uniemożliwić lub istotnie utrudnić funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości;
- 3) działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej;

[...]”.

Ustawa o Sądzie Najwyższym

- 6 Ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5) utworzono w Sądzie Najwyższym między innymi Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Polska).
- 7 Zgodnie z art. 26 ustawy o Sądzie Najwyższym, zmienionym ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, o której mowa w pkt 4 niniejszego wyroku:

„§ 1. Do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpatrywanie skarg nadzwyczajnych, rozpoznawanie protestów wyborczych i protestów przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego i referendum konstytucyjnego oraz stwierdzanie ważności wyborów i referendum, inne sprawy z zakresu prawa publicznego, w tym sprawy z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego oraz sprawy, w których złożono odwołanie od decyzji Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, a także skargi dotyczące przewlekłości postępowania przed sądami powszechnymi i wojskowymi oraz Sądem Najwyższym.

§ 2. Do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 8 W pozwie z dnia 9 sierpnia 2004 r. spółka AW „T” wniosła o zakazanie B.O. oraz spółkom „R” S.A. i „K” S.A. wprowadzania do obrotu między innymi czasopism z krzyżówkami ze względu na to, że wprowadzanie do obrotu tych czasopism miało naruszać przepisy ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2003 r., poz. 1117) oraz ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2003 r., poz. 1503).
- 9 Wyrokiem z dnia 25 października 2005 r. Sąd Okręgowy w Krakowie (Polska) zakazał wprowadzania do obrotu 28 czasopism chronionych zgłoszonym znakiem towarowym i oddalił powództwo AW „T” w pozostałym zakresie.
- 10 Wyrokiem z dnia 9 listopada 2006 r. (zwanym dalej „wyrokiem z 2006 r.”), w następstwie apelacji wniesionej przez B.O. i spółkę „R”, Sąd Apelacyjny w Krakowie (Polska) zmienił ten wyrok, przeformułowując wspomniany w poprzednim punkcie zakaz wprowadzania do obrotu.
- 11 Jedynie B.O. wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku do Sądu Najwyższego (Polska). W dniu 21 lutego 2008 r. sąd ten uchylił wyrok z 2006 r. w odniesieniu do B.O. w części obejmującej zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W dniu 27 maja 2010 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie wydał ostateczny wyrok w odniesieniu do B.O.
- 12 W dniu 27 stycznia 2020 r. Prokurator Generalny wniósł do Sądu Najwyższego na rzecz spółki „R” skargę nadzwyczajną od wyroku z 2006 r. Zdaniem Prokuratora Generalnego Sąd Apelacyjny w Krakowie naruszył w tym wyroku zakaz reformatio in peius, ponieważ zmieniając wyrok Sądu Okręgowego

w Krakowie z dnia 25 października 2005 r., o którym mowa w pkt 9 niniejszego wyroku, rozszerzył zakaz nałożony między innymi na spółkę „R”. W wyroku z 2006 r. zakazano bowiem wprowadzania do obrotu określonych serii czasopism z krzyżówkami, podczas gdy wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 października 2005 r. zakazywał wprowadzania do obrotu jedynie konkretnych czasopism oznaczonych tytułami i identyfikatorami publikacji oraz opatrzonych odnośnymi zgłoszonymi znakami towarowymi.

- 13 Wyrokiem z dnia 20 października 2021 r. (zwanym dalej „wyrokiem z dnia 20 października 2021 r.”) Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, w składzie pięciu sędziów i dwóch ławników, uwzględniła tę skargę nadzwyczajną. W wyroku tym rzeczona izba uchyliła, w odniesieniu do spółki „R”, wyrok z 2006 r., który korzystał z powagi rzeczy osądzonej, i przekazała sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie, który jest sądem odsyłającym w niniejszej sprawie.
- 14 W ramach tego ponownego rozpoznania AW „T” wystąpiła do sądu odsyłającego o wydanie jej odpisu wyroku z 2006 r. opatrzonego klauzulą prawomocności, argumentując, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2021 r. należy traktować jako niebyły.
- 15 Na poparcie tego wniosku AW „T” powołała się, po pierwsze, na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 8 listopada 2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819), z którego jej zdaniem wynika, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie jest „sądem ustanowionym ustawą”.
- 16 Po drugie, AW „T” powołała się na wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie) (C-487/19, EU:C:2021:798), z którego wywodzi, że orzeczenie wydane w wadliwie powołanym składzie sądu nie jest wiążące dla innych sądów i powinno być pominięte bez konieczności uprzedniego uchylenia.
- 17 Po trzecie, AW „T” podniosła zastrzeżenia co do możliwości wniesienia skargi nadzwyczajnej od orzeczenia korzystającego z powagi rzeczy osądzonej po 14 latach od wydania tego orzeczenia, w szczególności gdy skarga ta służy ochronie wyłącznie gospodarczych interesów jednej ze spółek Skarbu Państwa.
- 18 W tym względzie sąd odsyłający wyjaśnia, że pięciu sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, która wydała wyrok z dnia 20 października 2021 r., zostało powołanych w tym samym dniu, a mianowicie w dniu 10 października 2018 r., i po przeprowadzeniu tego samego postępowania nominacyjnego. W toku tego postępowania Krajowa Rada Sądownictwa wydała uchwałę rekomendującą Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej powołanie odnośnych osób do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego. Następnie od tej uchwały wniesiono odwołanie do Naczelnego Sądu Administracyjnego (Polska), który w trybie zabezpieczenia wstrzymał wykonanie owej uchwały. Niemniej przed wydaniem przez Naczelny Sąd Administracyjny rozstrzygnięcia w przedmiocie tego odwołania Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powołał te osoby do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego.
- 19 W tym kontekście sąd odsyłający zauważa, że w składzie orzekającym Sądu Najwyższego, który wydał wyrok z dnia 20 października 2021 r., zasiadali w szczególności sędziowie E.S., T.D., P.K., A.R. i M.S. oraz że ze względu na wadliwość procesu, który doprowadził do powołania ich na sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, ten skład orzekający nie jest sądem ustanowionym na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii. W konsekwencji jego zdaniem nie ma potrzeby badania skutków, jakie wywołują orzeczenia takiego organu.
- 20 W tym względzie sąd odsyłający zauważa w pierwszej kolejności, że Trybunał Konstytucyjny (Polska) wydał orzeczenia mające na celu wykluczenie możliwości interpretowania przez sądy krajowe istniejącego w prawie Unii pojęcia „sądu ustanowionego na mocy ustawy” przy dokonywaniu badania przez te sądy prawidłowości powołania sędziów. W drugiej kolejności uregulowanie krajowe, a w szczególności art. 42a p.u.s.p., zakazuje również tym sądom ustalania lub oceny zgodności

z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Ponadto art. 107 § 1 p.u.s.p. uznaje za przewinienie dyscyplinarne działania kwestionujące między innymi skuteczność powołania innego sędziego lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej. Co więcej, takie przewinienie powiązane jest z obowiązkiem wymierzenia najsurowszej z możliwych kar dyscyplinarnych, a mianowicie przeniesienia na inne miejsce służbowe lub złożenie sędziego z urzędu.

- 21 W konsekwencji przed rozpatrzeniem wniosku AW „T” o stwierdzenie prawomocności wyroku z 2006 r. należałoby ustalić, czy sąd krajowy jest związany orzeczeniami Trybunału Konstytucyjnego oraz wymienionymi w poprzednim punkcie przepisami ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, które zakazują mu dokonania oceny, czy z uwagi na sposób powołania sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, o których mowa w pkt 19 niniejszego wyroku, można tę izbę uznać za niezawisłą i bezstronną sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy, zapewniający jednostkom skuteczną ochronę prawną.
- 22 Sąd odsyłający wyjaśnia również, że aktualnie w systemie polskiego wymiaru sprawiedliwości istnieją sądy niespełniające wymogów niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii, które jednak wydają orzeczenia. Powstaje zatem pytanie, czy okoliczność, że sąd, który ostatecznie rozstrzygnął w sprawie, nie jest sądem w rozumieniu prawa Unii, narusza prawo do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Kwestia ta jest tym bardziej istotna w przypadku sądów ostatniej instancji państwa członkowskiego, w szczególności gdy ich działalność orzecznicza skutkuje podważeniem prawomocnych orzeczeń wydanych w zakończonych postępowaniach sądowych. W tym względzie należy również zauważyć, że w następstwie reformy z 2017 r. w prawie polskim można wnieść nadzwyczajną skargę na orzeczenia, które korzystają z powagi rzeczy osądzonej od prawie 25 lat.
- 23 W tym kontekście sąd odsyłający wskazuje w szczególności, że orzecznictwo Trybunału i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zdaje się zezwalać na kontrolę składu sądów przez sądy ostatniej instancji. Nie wypowiedziały się one jednak jeszcze w odniesieniu do sytuacji takiej jak ta, przed którą stanął sąd odsyłający, a mianowicie możliwości, aby sąd niższej instancji dokonał kontroli ukształtowania składu sądu wyższej instancji, który przekazał mu sprawę do ponownego rozpoznania, w przypadku gdy na mocy mających zastosowanie przepisów krajowych ów sąd niższej instancji jest związany oceną tego sądu wyższej instancji.
- 24 W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 6 ust. 3 [TUE] w zw. z art. 47 [Karty] i z art. 267 [TFUE] oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że zezwala[ją] on[e] sądowi krajowemu na niezastosowanie obowiązującego na mocy prawa krajowego, w tym rangi konstytucyjnej, orzeczenia sądu konstytucyjnego, o ile orzeczenie to wyłącza badanie przez sąd krajowy, czy – z uwagi na sposób powołania sędziów – organ sądowy jest sądem niezależnym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii Europejskiej?
 - 2) Czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 6 ust. 3 TUE w zw. z art. 47 [Karty] i z art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu przyjętemu przez państwo członkowskie:
 - a) zakazującemu sądowi krajowemu oceny zgodności z prawem powołania sędziego, a w konsekwencji badania, czy organ sądowy jest sądem w rozumieniu prawa Unii Europejskiej oraz
 - b) przewidującemu odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego za czynności orzecznicze związane z takim badaniem?

- 3) Czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 6 ust. 3 TUE w zw. z art. 47 [Karty] i z art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd powszechny spełniający wymogi stawiane sądowi w rozumieniu przepisów unijnych, nie jest związany wyrokiem sądu ostatniej instancji – w składzie którego zasiadają członkowie powołani na urząd sędziego z rażącym naruszeniem prawa krajowego regulującego postępowanie nominacyjne na urząd sędziego Sądu Najwyższego, skutkiem czego sąd ten nie spełnia wymogu sądu niezawisłego, bezstronnego, ustanowionego uprzednio na mocy ustawy i zapewniającego jednostkom skuteczną ochronę prawną – wydanym na skutek nadzwyczajnego środka zaskarżenia (skargi nadzwyczajnej), uchylającym prawomocne orzeczenie i przekazującym sprawę sądowi powszechnemu do ponownego rozpoznania?
- 4) W razie udzielenia pozytywnej odpowiedzi na pytanie trzecie – czy art. 19 ust. 1 akapit drugi, art. 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 6 ust. 3 TUE w zw. z art. 47 [Karty] i z art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że brak związania oznacza, iż
- a) orzeczenie wydane przez sąd ostatniej instancji, ustanowiony w sposób opisany w pytaniu trzecim, nie jest orzeczeniem w sensie prawnym (jest orzeczeniem nieistniejącym) w rozumieniu przepisów prawa Unii Europejskiej, a oceny w tym zakresie może dokonać sąd powszechny spełniający wymogi stawiane sądowi w rozumieniu przepisów unijnych,
 - b) czy też orzeczenie wydane przez sąd ostatniej instancji, ustanowiony w sposób opisany w pytaniu trzecim, jest orzeczeniem istniejącym, ale sąd powszechny rozpoznający ponownie sprawę jest uprawniony i zobligowany do odmowy zastosowania przepisów prawa krajowego dotyczących konsekwencji tego orzeczenia, w zakresie niezbędnym dla zapewnienia jednostkom skutecznej ochrony prawnej?”.

W przedmiocie wniosku o zastosowanie przyspieszonego trybu prejudycjalnego

- 25 Sąd odsyłający zwrócił się do Trybunału z wnioskiem o rozpoznanie niniejszej sprawy w przyspieszonym trybie prejudycjalnym na podstawie art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Na poparcie tego wniosku podniósł on w istocie, że, po pierwsze, konieczne jest jak najszybsze udzielenie odpowiedzi na pytania prejudycjalne w celu szybkiego rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu głównym, w której postępowanie samo w sobie jest długotrwałe. Po drugie, podkreśla on istotne znaczenie tej odpowiedzi dla ochrony polskiego systemu wymiaru sprawiedliwości i przynależnej jednostkom ochrony sądowej, w szczególności ze względu na strukturalny charakter naruszeń opisanych we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Po trzecie, sąd odsyłający powołuje się na zasadnicze znaczenie tych pytań dla pewności sytuacji prawnej jednostek w Polsce oraz w kontekście dalszego istnienia stanu destabilizacji systemu wymiaru sprawiedliwości.
- 26 Artykuł 105 § 1 regulaminu postępowania przewiduje, że na wniosek sądu odsyłającego lub w wyjątkowych przypadkach z urzędu, jeżeli charakter sprawy wymaga niezwłocznego rozstrzygnięcia, prezes Trybunału może postanowić, po zapoznaniu się ze stanowiskiem sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego, o rozpatrzeniu odesłania prejudycjalnego w trybie przyspieszonym.
- 27 W tym względzie należy przypomnieć, że taki tryb przyspieszony jest instrumentem procesowym służącym zaradzeniu nadzwyczaj pilnej sytuacji. Ponadto z orzecznictwa Trybunału wynika, że tryb przyspieszony może nie podlegać zastosowaniu, gdy delikatny i złożony charakter problemów prawnych, które rodzą się w związku z daną sprawą, jest trudny do pogodzenia z zastosowaniem takiego trybu, zwłaszcza gdy nie wydaje się właściwe skrócenie pisemnego etapu postępowania przed Trybunałem (wyrok z dnia 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 28 W tym wypadku postanowieniem z dnia 11 maja 2022 r. prezes Trybunału, po zapoznaniu się ze stanowiskiem sędziego sprawozdawcy i rzecznika generalnego, nie uwzględnił wniosku o rozpoznanie niniejszej sprawy w przyspieszonym trybie prejudycjalnym. W odniesieniu do pierwszego argumentu

wysuniętego przez sąd odsyłający należy bowiem przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem okoliczność, iż sąd krajowy powinien zapewnić szybkie rozstrzygnięcie zawisłej przed nim sprawy z powodu długotrwałości danego sporu, nie może uzasadniać zastosowania przyspieszonego trybu prejudycjalnego (zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2021 r., TOTO i Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, pkt 29). Co się tyczy argumentów drugiego i trzeciego podniesionych przez sąd odsyłający, należy stwierdzić, po pierwsze, że strukturalny charakter opisanych w zadanych pytaniach naruszeń nie jest szerszy niż ten rozpatrywany w wielu innych sprawach wniesionych przez polskie sądy do Trybunału na przestrzeni ostatnich lat, w których wnioski o rozpoznanie sprawy w przyspieszonym trybie prejudycjalnym również zostały oddalone. Po drugie, okoliczność, że pytania te mają szczególne znaczenie w kontekście dalszego istnienia stanu destabilizacji systemu wymiaru sprawiedliwości w Polsce, nie oznacza sama w sobie, iż istnieje konieczność ich niezwłocznego rozstrzygnięcia w rozumieniu art. 105 § 1 regulaminu postępowania.

W przedmiocie właściwości Trybunału

- 29 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem do samego Trybunału należy zbadanie okoliczności, w jakich zwrócił się do niego sąd krajowy, w celu ustalenia własnej właściwości lub dopuszczalności przedłożonego mu wniosku [wyrok z dnia 22 marca 2022 r., Prokurator Generalny (Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego – Powołanie), C-508/19, EU:C:2022:201, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 30 W tym względzie w pierwszej kolejności należy przypomnieć, że w ramach odesłania prejudycjalnego na podstawie art. 267 TFUE Trybunał może jedynie dokonywać wykładni prawa Unii w granicach przyznanych mu kompetencji [wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 77 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 31 Zakres zastosowania Karty w odniesieniu do działań państw członkowskich został określony w jej art. 51 ust. 1, zgodnie z którym postanowienia Karty mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie „w zakresie, w jakim państwa te stosują prawo Unii”, przy czym postanowienie to potwierdza utrwalone orzecznictwo, zgodnie z którym gwarantowane w porządku prawnym Unii Europejskiej prawa podstawowe znajdują zastosowanie we wszystkich sytuacjach podlegających prawu Unii, jednak nie poza takimi sytuacjami [wyrok z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. (Niezależność Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 32 W niniejszej sprawie, co się tyczy art. 47 Karty, sąd odsyłający nie dostarczył żadnych informacji, które wskazywałyby na to, że spór w postępowaniu głównym dotyczy wykładni lub stosowania przepisu prawa Unii, który miałby być stosowany na poziomie krajowym.
- 33 W związku z tym, zgodnie z art. 51 ust. 1 Karty, jej art. 47 nie ma jako taki zastosowania do tego sporu.
- 34 Niemniej z uwagi na to, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na wszystkie państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia, w dziedzinach objętych prawem Unii, skutecznej ochrony prawnej w rozumieniu w szczególności art. 47 Karty, to ostatnie postanowienie powinno być należycie uwzględnione przy dokonywaniu wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE (wyrok z dnia 3 lipca 2025 r., Lita i Jeszek, C-646/23 i C-661/23, EU:C:2025:519, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE państwa członkowskie ustanawiają środki niezbędne do zapewnienia jednostkom poszanowania ich prawa do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Do państw członkowskich należy zatem ustanowienie systemu środków odwoławczych i procedur zapewniających skuteczną kontrolę sądową w tych dziedzinach (wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 36 Co się tyczy zakresu stosowania *ratione materiae* art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, postanowienie to dotyczy „dziedzin objętych prawem Unii” niezależnie od tego, w jakiej sytuacji państwa członkowskie stosują to prawo (wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 37 Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE między innymi znajduje zatem zastosowanie w stosunku do każdego organu krajowego, który może rozstrzygać jako sąd kwestie dotyczące wykładni lub stosowania prawa Unii, a więc wchodzące w zakres dziedzin objętych tym prawem (wyrok z dnia 26 marca 2020 r., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 38 Otóż jest tak w przypadku sądu odsyłającego, który może orzekać o kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii i należy, jako „sąd” w rozumieniu tego prawa, do polskiego systemu środków prawnych „w dziedzinach objętych prawem Unii” w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, skutkiem czego powinien odpowiadać wymogom skutecznej ochrony sądowej (zob. analogicznie wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 W rezultacie w niniejszej sprawie Trybunał jest właściwy do dokonania wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

- 40 Cztery przedstawione pytania dotyczą wykładni nie tylko art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty, lecz także art. 2, art. 4 ust. 3 i art. 6 ust. 3 TUE, a także, wyłącznie w ramach pytania pierwszego, zasady pierwszeństwa prawa Unii – przy czym wszystkie te pytania należy odczytywać w związku z art. 267 TFUE.
- 41 Jednakże z uzasadnienia postanowienia odsyłającego wynika, że wątpliwości sądu odsyłającego odnoszą się w istocie do prawa do bycia wysłuchanym przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy, które to prawo wynika z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, oraz do zasady pierwszeństwa prawa Unii.
- 42 W tych okolicznościach zadane pytania należy poddać badaniu wyłącznie w świetle art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty oraz w świetle zasady pierwszeństwa prawa Unii.

W przedmiocie pytań od pierwszego do trzeciego

- 43 Poprzez pytania od pierwszego do trzeciego, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie uregulowaniom państwa członkowskiego oraz orzecznictwu sądu konstytucyjnego tego państwa, z których wynika, że sąd krajowy jest zobowiązany do zastosowania się do orzeczenia wydanego przez skład orzekający sądu wyższej instancji, w przypadku gdy na podstawie orzeczenia Trybunału ten sąd krajowy ustali, że co najmniej jeden z sędziów zasiadających w tym składzie orzekającym nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia, oraz że ponadto na mocy prawa krajowego nie może on dokonywać badania prawidłowości ukształtowania tego składu orzekającego na podstawie tych samych okoliczności, które zostały uwzględnione w tym orzeczeniu Trybunału.
- 44 Na wstępie należy przypomnieć, że chociaż organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich, w tym ustanowienie, skład, właściwość i funkcjonowanie sądów krajowych, należy do kompetencji tych państw, to przy wykonywaniu tej kompetencji państwa członkowskie mają obowiązek

dotrzymywać zobowiązań wynikających dla nich z prawa Unii, a w szczególności z art. 19 TUE (wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 45 W tym względzie zasada skutecznej ochrony sądowej, do której odnosi się art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, stanowi zasadę ogólną prawa Unii, wyrażoną w szczególności w art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), któremu odpowiada art. 47 akapit drugi Karty (wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 46 Ponadto w zakresie, w jakim Karta zawiera prawa, które odpowiadają prawom zagwarantowanym w EKPC, art. 52 ust. 3 Karty ma na celu zapewnienie koniecznej spójności między wyrażonymi w niej prawami a odpowiadającymi im prawami gwarantowanymi przez EKPC w sposób nienaruszający autonomii prawa Unii. Zgodnie z wyjaśnieniami dotyczącymi Karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 17) art. 47 akapit drugi Karty odpowiada art. 6 ust. 1 EKPC. Trybunał musi zatem zadbać o to, aby dokonana przez niego w niniejszej sprawie wykładnia zapewniała poziom ochrony, który nie narusza poziomu ochrony gwarantowanego poprzez art. 6 ust. 1 EKPC, zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 47 Uściślwszy powyższe, należy przypomnieć, że na podstawie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE każde państwo członkowskie powinno zapewnić, by organy orzekające – jako „sądy” w rozumieniu prawa Unii – w kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią tego prawa i należące w związku z tym do systemu środków odwoławczych w dziedzinach objętych prawem Unii odpowiadały wymogom skutecznej ochrony sądowej, w tym zwłaszcza wymogowi niezawisłości (wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Hann-Invest i in., C-554/21, C-622/21 i C-727/21, EU:C:2024:594, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 W niniejszym wypadku, po pierwsze, sąd odsyłający znajduje się w sytuacji, w której po wydaniu prawomocnego wyroku w sprawie w postępowaniu głównym wyrok ten stał się niemal czternaście lat później przedmiotem skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, która uchyliła wspomniany wyrok i przekazała tę sprawę sądowi odsyłającemu do ponownego rozpoznania. Z akt sprawy wynika, że zgodnie z prawem krajowym wyrok z dnia 20 października 2021 r. jest wiążący dla tego ostatniego sądu. Po drugie, bezsporne jest, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, jako organ krajowy również mogący orzekać w kwestiach związanych ze stosowaniem lub z wykładnią prawa Unii, podlega wymogom skutecznej ochrony sądowej wynikającym z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty.
- 49 W tym względzie należy zaś zauważyć, że w wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015), Trybunał uznał, że skład orzekający Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, który wystąpił do niego z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie zakończonej wydaniem tego wyroku, nie ma – ze względu na sposób powołania wchodzących w jego skład sędziów – statusu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi Karty oraz że w konsekwencji ów skład orzekający nie stanowi „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE [zob. podobnie wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego), C-718/21, EU:C:2023:1015, pkt 46–58; postanowienie z dnia 29 maja 2024 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Skarga nadzwyczajna w polskim prawie), C-720/21, EU:C:2024:489, pkt 24]. Trybunał doszedł do tego wniosku w świetle własnego orzecznictwa dotyczącego wykładni tych postanowień, a także ustaleń i ocen dokonanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 8 listopada 2021 r. w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819), dotyczącym art. 6 ust. 1 EKPC, w powiązaniu z ustaleniami i ocenami dokonanymi przez Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 21 września 2021 r.

- 50 Trybunał uznał bowiem, że całokształt elementów zarówno systemowych, jak i dotyczących konkretnych okoliczności faktycznych, o których mowa w pkt 47–57 i 62–76 wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015), może budzić w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niepodatności tych sędziów i składu orzekającego, w którym zasiadają, na czynniki zewnętrzne, w szczególności na bezpośrednie lub pośrednie wpływy krajowej władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz co do ich neutralności względem ścierających się przed nimi interesów. Tego rodzaju elementy mogły zatem prowadzić do braku widocznych oznak niezawisłości lub bezstronności owych sędziów i tego organu, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w tych jednostkach w społeczeństwie demokratycznym i w państwie prawnym [wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego), C-718/21, EU:C:2023:1015, pkt 77].
- 51 Ponadto rozważania przedstawione przez Trybunał w wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015), w odniesieniu do elementów charakteryzujących powołanie do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych trzech sędziów wchodzących w skład organu odsyłającego, który wystąpił z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w sprawie zakończonej wydaniem tego wyroku, w identycznym stopniu mają zastosowanie do wszystkich sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych powołanych w tych samych okolicznościach [zob. podobnie postanowienie z dnia 29 maja 2024 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Skarga nadzwyczajna w polskim prawie), C-720/21, EU:C:2024:489, pkt 27, 28].
- 52 Ponadto, mimo że w wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015), Trybunał wypowiedział się w przedmiocie tego, czy organ odsyłający ma status „sądu” w rozumieniu art. 267 TFUE, należy podkreślić, że przesłanka dotycząca gwarancji niezawisłości sędziowskiej w tych ramach pokrywa się w istocie z przesłanką, jaką powinien spełnić organ, który może rozstrzygać jako sąd kwestie dotyczące wykładni lub stosowania prawa Unii i z tego tytułu podlega wymogom wynikającym z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE (zob. podobnie wyroki: z dnia 27 lutego 2018 r., Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, pkt 35, 38, 45; a także z dnia 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 72).
- 53 Tak więc w sytuacji takiej jak ta rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której mamy do czynienia z orzeczeniem sądowym wydanym przez organ ostatniej instancji, któremu Trybunał odmówił statusu sądu, ponieważ organ ten nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, okoliczność ta nie może zostać pominięta przez sąd, zgodnie z zasadą pierwszeństwa prawa Unii oraz ze skutkami wiążącymi się z takim orzeczeniem Trybunału.
- 54 Co się tyczy konkretnych konsekwencji stwierdzenia zawartego w pkt 53 niniejszego wyroku dla sprawy w postępowaniu głównym, należy przypomnieć, że chociaż w ramach postępowania, o którym mowa w art. 267 TFUE, opartego na wyraźnym rozdziale zadań sądów krajowych i Trybunału, ustalenie i ocena stanu faktycznego sporu w postępowaniu głównym oraz wykładnia i zastosowanie prawa krajowego należą wyłącznie do sądu krajowego, to zadaniem Trybunału jest przedstawienie sądowi krajowemu, który zwrócił się do niego z odesłaniem prejudycjalnym, elementów wykładni prawa Unii, które mogą okazać się niezbędne dla rozstrzygnięcia tego sporu, przy jednoczesnym uwzględnieniu wskazówek zawartych w postanowieniu odsyłającym [zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 55 A zatem to do sądu odsyłającego będzie należało ostatecznie zbadanie, czy sędziowie zasiadający w składzie orzekającym Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, który wydał wyrok z dnia 20 października 2021 r., zostali powołani w sposób identyczny z tym, jaki charakteryzował powołanie trzech sędziów, którzy tworzyli organ odsyłający w sprawie zakończonej wyrokiem z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015).

- 56 W tym względzie z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika jednak, że pięciu sędziów, którzy wraz z dwoma ławnikami zasiadali w składzie orzekającym Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, który wydał orzeczenie w przedmiocie skargi nadzwyczajnej będącej przedmiotem postępowania głównego, zostało powołanych tego samego dnia i w ten sam sposób co sędziowie tworzący organ odsyłający w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015).
- 57 Tymczasem Trybunał orzekł już, że obecność w danym organie choćby jednego sędziego powołanego w tych samych okolicznościach co rozpatrywane w sprawie zakończonej wydaniem tego wyroku, wystarczy, aby pozbawić ten organ jego statusu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi Karty [zob. podobnie postanowienie z dnia 29 maja 2024 r., Rzecznik Praw Obywatelskich (Skarga nadzwyczajna w polskim prawie), C-720/21, EU:C:2024:489, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 58 Ponadto, co się tyczy okoliczności, że przepisy prawa krajowego i orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, o których mowa w pkt 20 niniejszego wyroku, uniemożliwiają sądowi odsyłającemu, zgodnie z przedstawionymi przez niego informacjami, zbadanie prawidłowości składu orzekającego Sądu Najwyższego, w tym przypadku Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, który uchylił prawomocny wyrok sądu odsyłającego w sprawie w postępowaniu głównym i przekazał mu tę sprawę do ponownego rozpoznania, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że skutki powiązane z zasadą pierwszeństwa prawa Unii wiążą wszystkie organy państwa członkowskiego, czemu w szczególności nie mogą stanąć na przeszkodzie przepisy wewnętrzne, w tym również rangi konstytucyjnej [wyrok z dnia 22 lutego 2022 r., RS (Skutki wyroków sądu konstytucyjnego) (C-430/21, EU:C:2022:99, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo)].
- 59 W szczególności, po pierwsze, w odniesieniu do tych przepisów prawa krajowego Trybunał, już po złożeniu rozpatrywanego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, orzekł w istocie, że Rzeczpospolita Polska, przyjmując i utrzymując w mocy przepisy krajowe zakazujące sądom krajowym, pod rygorem kar dyscyplinarnych, badania, czy one same lub zasiadający w nich sędziowie, lub inni sędziowie, lub inne sądy spełniają wynikające z prawa Unii wymogi dotyczące niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy, uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty, jak również na mocy zasady pierwszeństwa prawa Unii [zob. podobnie wyrok z dnia 5 czerwca 2023 r., Komisja/Polska (Niezawisłość i życie prywatne sędziów), C-204/21, EU:C:2023:442, pkt 201, 386].
- 60 W sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 5 czerwca 2023 r., Komisja/Polska (Niezawisłość i życie prywatne sędziów) (C-204/21, EU:C:2023:442), Trybunał uwzględnił bowiem podniesione przez Komisję Europejską zarzuty pierwszy i drugi, które dotyczyły w szczególności zgodności z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i z art. 47 Karty, art. 42a §§ 1 i 2 p.u.s.p., uznających za niedopuszczalne dla wszystkich sądów krajowych badanie spełnienia wynikających z prawa Unii wymogów dotyczących zagwarantowania niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy, a także z art. 107 § 1 pkt 2 i 3 p.u.s.p., pozwalającego na zakwalifikowanie badania spełnienia tych wymogów jako przewinienia dyscyplinarnego.
- 61 Po drugie, co się tyczy przywołanych w pkt 20 i 58 niniejszego wyroku orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, należy dodać, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż sąd krajowy, który skorzystał z uprawnienia przyznanego mu w art. 267 akapit drugi TFUE, nie powinien w danym wypadku uwzględniać oceny sądu krajowego wyższej instancji, jeżeli w świetle wykładni dokonanej przez Trybunał uzna, że ocena ta nie jest zgodna z prawem Unii, i w razie potrzeby winien odstąpić od stosowania przepisu prawa krajowego zobowiązującego go do zastosowania się do orzeczeń tego sądu wyższej instancji. Powyższe podejście należy również stosować w sytuacji, gdy na mocy krajowego przepisu proceduralnego sąd powszechny jest związany orzeczeniem krajowego sądu konstytucyjnego, które w jego ocenie jest sprzeczne z prawem Unii [zob. podobnie wyrok z dnia 22 lutego 2022 r., RS (Skutki wyroków sądu konstytucyjnego), C-430/21, EU:C:2022:99, pkt 75, 76].

- 62 A zatem, ponieważ w wyroku z dnia 5 czerwca 2023 r., Komisja/Polska (Niezawisłość i życie prywatne sędziów) (C-204/21, EU:C:2023:442), Trybunał uznał, że przepisy ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, co do których wątpliwości ma sąd odsyłający w niniejszej sprawie, są niezgodne z prawem Unii, taki sam wniosek należy wyciągnąć w odniesieniu do tych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które mają zakres analogiczny do zakresu tych przepisów, jeżeli chodzi o uznanie za niedopuszczalne dla wszystkich sądów krajowych badania, czy inny organ spełnia wynikające z prawa Unii wymogi dotyczące zagwarantowania niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy.
- 63 Wobec całości powyższych rozważań odpowiedź na pytania od pierwszego do trzeciego winna brzmieć: art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie uregulowaniom państwa członkowskiego oraz orzecznictwu sądu konstytucyjnego tego państwa, z których wynika, że sąd krajowy jest zobowiązany do zastosowania się do orzeczenia wydanego przez skład orzekający sądu wyższej instancji, w przypadku gdy na podstawie orzeczenia Trybunału ten sąd krajowy ustali, że co najmniej jeden z sędziów zasiadających w tym składzie orzekającym nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia, oraz że ponadto na mocy prawa krajowego nie może on dokonywać badania prawidłowości ukształtowania tego składu orzekającego na podstawie tych samych okoliczności, które zostały uwzględnione w tym orzeczeniu Trybunału.

W przedmiocie pytania czwartego

- 64 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy na podstawie orzeczenia Trybunału ustalono, iż organ sądowy ostatniej instancji nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia, wydane przez taki organ orzeczenie, na mocy którego dana sprawa zostaje przekazana sądowi niższej instancji do ponownego rozpoznania, należy uznać za niebyłe, czy też za orzeczenie istniejące, które ten sąd niższej instancji jest jednak uprawniony pominąć i którego zastosowania może odmówić.
- 65 W tym względzie należy zauważyć, że pytanie to zostało zadane na wypadek, gdyby sąd odsyłający ustalił, na podstawie wniosków płynących z wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015), że skład orzekający Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, który uchylił wyrok z 2006 r. i przekazał sprawę w postępowaniu głównym do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, nie spełnia wymogów niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE.
- 66 W tych okolicznościach należy zatem, po pierwsze, przypomnieć znaczenie zasady powagi rzeczy osądzonej zarówno w porządku prawnym Unii, jak i w krajowych porządkach prawnych. Dla zapewnienia stabilności prawa i stosunków prawnych, jak też należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości, kluczowe jest bowiem, aby orzeczenia sądowe, które stały się prawomocne po wyczerpaniu przysługujących środków odwoławczych lub po upływie przewidzianych dla tych środków terminów, były niepodważalne [wyrok z dnia 9 kwietnia 2024 r., Profi Credit Polska (Wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym orzeczeniem), C-582/21, EU:C:2024:282, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 67 Po drugie, Trybunał orzekł już, iż zważywszy, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na państwa członkowskie jasny i precyzyjny obowiązek osiągnięcia rezultatu, który jest bezwarunkowy, jeśli chodzi o niezależność sądów, do których należy dokonywanie wykładni i stosowanie prawa Unii, sąd odsyłający będzie zobowiązany do zapewnienia w ramach swoich kompetencji pełnej skuteczności tego postanowienia, co w niniejszym wypadku i z zastrzeżeniem założenia przedstawionego w pkt 65 niniejszego wyroku będzie wymagało uznania wyroku z dnia 20 października 2021 r. za niebyły [zob.

podobnie wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 159 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 68 W tym względzie należy jeszcze uściślić, że jeżeli sąd odsyłający uzna, iż wyrok z dnia 20 października 2021 r. został wydany przez organ niebędący niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii, nie będzie można skutecznie powoływać się w tym wypadku na jakiegokolwiek względy wywodzone z zasady pewności prawa lub mające związek z domniemaną powagą rzeczy osądzonej celem uniemożliwienia sądowi takiemu jak Sąd Apelacyjny w Krakowie uznania takiego orzeczenia za niebyłe, gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii [zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 2021 r., W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 160, 161 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 69 Z akt sprawy wynika zaś, że jest tak w sprawie w postępowaniu głównym, ponieważ nawet jeśli wyrok z dnia 20 października 2021 r. jest ostateczny, sprawa ta została przekazana sądowi odsyłającemu. W tych okolicznościach sąd odsyłający powinien zatem uznać ten wyrok za niebyły.
- 70 Wobec całości powyższych rozważań odpowiedź na pytanie czwarte winna brzmieć: art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy na podstawie orzeczenia Trybunału ustalono, iż organ sądowy ostatniej instancji nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia, wydane przez taki organ orzeczenie, na mocy którego dana sprawa zostaje przekazana sądowi niższej instancji do ponownego rozpoznania, należy uznać za niebyłe, gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii.

W przedmiocie kosztów

- 71 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz zasadę pierwszeństwa prawa Unii**

należy interpretować w ten sposób, iż:

stoją one na przeszkodzie uregulowaniom państwa członkowskiego oraz orzecznictwu sądu konstytucyjnego tego państwa, z których wynika, że sąd krajowy jest zobowiązany do zastosowania się do orzeczenia wydanego przez skład orzekający sądu wyższej instancji, w przypadku gdy na podstawie orzeczenia Trybunału ten sąd krajowy ustali, że co najmniej jeden z sędziów zasiadających w tym składzie orzekającym nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia, oraz że ponadto na mocy prawa krajowego nie może on dokonywać badania prawidłowości ukształtowania tego składu orzekającego na podstawie tych samych okoliczności, które zostały uwzględnione w tym orzeczeniu Trybunału.

- 2) **Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej**

należy interpretować w ten sposób, że:

w sytuacji gdy na podstawie orzeczenia Trybunału ustalono, iż organ sądowy ostatniej instancji nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia, wydane przez taki organ orzeczenie, na mocy którego dana sprawa zostaje przekazana sądowi niższej instancji do ponownego rozpoznania, należy uznać za niebyłe, gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii.

Jarukaitis

Lenaerts

Arabadjiev

Condinanzi

Frendo

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 4 września 2025 r.

Sekretarz

Prezes izby

A. Calot Escobar

I. Jarukaitis